

Certifierad ekoproduktion början till ett bättre liv

David Bumutonda – småbonde i Uganda – har kunnat lämna lerhyddan och bygga ett riktigt hus åt familjen.

Nytt hus, skola till barnen, mat på tallriken och en motorcykel. Sedan David Bamutonda och hans fru Jenifer Nishabire började sälja ekologisk ananas och bananer, har deras liv blivit betydligt bättre. Den ekologiska merbetalningen och leveranssäkerheten har betytt mycket.

VÄSTVÄRLDENS ÖKANDE efterfrågan på ekologiska livsmedel har drivit på produktionen i utvecklingsländerna. Uganda är det land i Afrika som har den största certifierade produktionen, cirka 1 procent, och den största exporten. Härifrån kommer kryddor som sesam och vanilj, kaffe, bananer och ananas.

David Bamutondo i byn Katturo är på många sätt en typisk ugandisk bonde. Precis som så många av kollegorna äger han en knapp hektar mark där han odlar grönsaker åt familjen, men även grödor som han säljer. Den stora skillnaden är att hans odling är ekologiskt certifierad, vilket gett ett bättre liv för honom, hans fru Jenifer och de sex barnen.

– Våra barn kan gå i skolan, jag har köpt mer mark och vi har kunnat bygga oss ett riktigt hus som ersätter

lerhyddan vi hade tidigare, säger David och visar stolt upp den nya bostaden.

I ett förråd står ytterligare ett resultat av den förbättrade ekonomin, en motorcykel. Nu slipper han gå eller cykla.

Säkrad avsättning

David Bamutondo säljer sin ananas och sina bananer till företaget Amfri Farms som är Ugandas största exportör av ekologisk frukt. Företaget kommer regelbundet och det är en enorm förbättring.

– Tidigare sålde jag på den lokala marknaden. Jag fick cykla ganska långt, 1,5 mil, och jag var aldrig säker på vad priset skulle bli. Ibland kunde jag tillbringa hela dagen på marknaden. Det var alltid en stor chansstagnation. Nu har jag planer för

framtiden, jag vill köpa mer mark och odla lika mycket ananas som tio bönder!, säger han.

Davids ananas exporteras, precis som merparten av den ekologiska produktionen i Uganda. Den viktigaste marknaden är EU, främst Tyskland men Danmark ökar också kraftigt. Trots lågkonjunktur har exporten fortsatt att öka kraftigt och motsvarar cirka 220 miljoner kronor.

– Det kommer hela tiden efterfrågan på nya produkter. I går ringde ett tysk företag och ville köpa 100 ton ekosocker, men vi har inget. Vi ska börja odla det under året, säger Moses Muwanga, ordförande för Nogamu, National Agriculture Movement of Uganda, som organiserar ekologiska bönder, företag, konsumentorganisationer m m.

Påverka regeringen

Det är inte bara marknaden som utvecklas, utan också statens inställning till ekologiskt. Under flera år har Nogamu jobbat fram ett åtgärdsprogram som nu regeringen verkar vara på väg att acceptera. Det handlar om krav som att alla ekoprodukter ska vara märkta, bättre tillgång på ekologiskt utsäde och insatsmedel, sprutfria zoner, konsumentinformation och att ekologiskt jordbruk ska ingå i den reguljära lantbruksutbildningen. Och att regeringen inte ska vidta åtgärder som hotar det ekologiska lantbruket. Ett sådant exempel är den statliga DDT-besprutningen för att stoppa malaria.

– DDT sprutas i bostäderna och det drabbar inte bara människorna själva utan också deras varor, som de ofta har i lager i sin bostad, vilket gör att de inte kan säljas som ekologiska, säger Josefin Akia, chef för opinionsbildning och politik hos Nogamu.

Nogamu befinner sig just nu tillsammans med en rad andra organisationer i rättegång mot regeringen om DDT-frågan. Ett utslag som kommer att bli avgörande.

Dags att packa "ekokorgar" för leverans. Rebecca Namiiro, butikschef för Nogamus ekobutik, packar två gånger i veckan ett 50-tal ekokorgar med livsmedel som levereras till privatpersoner, hotell och restauranger.

Av de arton anställda på Nogamus kontor i Kampala är hälften kvinnor, hälften män. – Det är ett medvetet val att ha lika många kvinnor anställda. Vi försöker utbilda våra medlemmar att det inte behöver vara så att kvinnorna jobbar och männen tar hand om försäljningen och pengarna. I stället kan man dela på arbetet, säger Namuwoza Charity och Josefin Akia på Nogamu.

Få är certifierade

Men även om det ekologiska jordbruket i Uganda har utvecklats snabbt, så finns det också stora problem. Ett sådant är certifieringen. Nogamu har en miljon medlemmar, men bara en fjärdedel är certifierade. Man räknar med att det finns så många som 18 miljoner bönder i Uganda som odlar ekologiskt, eftersom man inte har råd att köpa konstgödningsmedel och bekämpningsmedel, men de är inte certifierade och kommer alltså inte åt marknaden.

Bönderna certifieras i grupp och kostnaden står ofta exportföretagen eller kunden för. Även om kostnaden ses som ett problem, är bristen på organisation bland bönderna ett större hinder.

– Vi försöker organisera bönderna i föreningar och planerar att star-

ta en egenkontroll för den lokala och regionala marknaden som bygger på att bönderna kontrollerar varandras odling och bokföring. Om vi senare får en kund i exempelvis Sverige och ska starta en tredjepartscertifiering så är grunden lagd och steget blir lättare att ta, säger Namuwoza Charity, marknadschef hos Nogamu.

Transport med förhinder

Ett annat problem är transportererna. Flygfrakterna är dyra och vägarna har ibland regnat sönder. Det kan ta flera dagar att nå fram till hamnen eller flygplatsen.

– Och då kommer inte varorna fram i tid och du ses inte som en pålitlig leverantör, säger Namuwoza Charity.

Uganda kan i framtiden inte bara

förlita sig på export. Att få igång en inhemsk marknad är nödvändigt. Nogamu märker av ett visst nyvaknat intresse för ekologiskt även i landet.

– Eko är hett just nu och vi ser hur det dyker upp även i schampo och hudkrämer, säger Josefin Akia.

Och som ett tecken på detta har även den ekologiska butik, som finns i samma byggnad som Nogamus kontor, fått ett uppsving. Rebecca Namiiro, butikschefen står och packar dagens varukorgar som ska transporteras ut till privatpersoner, restauranger och hotell. "Ekolådor" finns alltså även i Uganda. Men här packas de i korgar.

ANN-HELEN MEYER VON BREMEN,
text & foto

